

Ο κ. Θωμάς Ζιώγας μελετώντας ένα σπάνιο βιβλίο – έκδοση του 1851- το

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
της
Ευρωπαϊκής Τουρκίας, και ιδίως
των
Ομόρων της Ελλάδος επαρχιών.
ήτοι
Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ηπείρου και Αλβανίας
Του Β. Νικολαΐδη

εντόπισε σελίδες -σελ. 623 έως 654- οι οποίες αναφέρονται στην πόλη μας, τη Σιάτιστα.

Στη συνέχεια έγραψε το κείμενο αυτό σε word και μας το έστειλε με την άδεια να το δημοσιεύσουμε.

Για τις ανάγκες του ηλεκτρονικού μέσου δημοσιεύουμε μόνο την εισαγωγή και τις παρατηρήσεις του κ. Ζιώγα και μια σελίδα χειρογράφου με το αντίστοιχο κείμενο σε word .

Ευχαριστούμε τον κ. Ζιώγα γιατί μας ενημέρωσε για τη σπάνια αυτή έκδοση πολύτιμη για τους ερευνητές, την οποία μόνο λίγοι ειδικοί την ήξεραν.

Το βιβλίο υπάρχει στην Εθνική Βιβλιοθήκη, με ταξιθετικό αριθμό ΣΤΡ.348 ΡΚ.

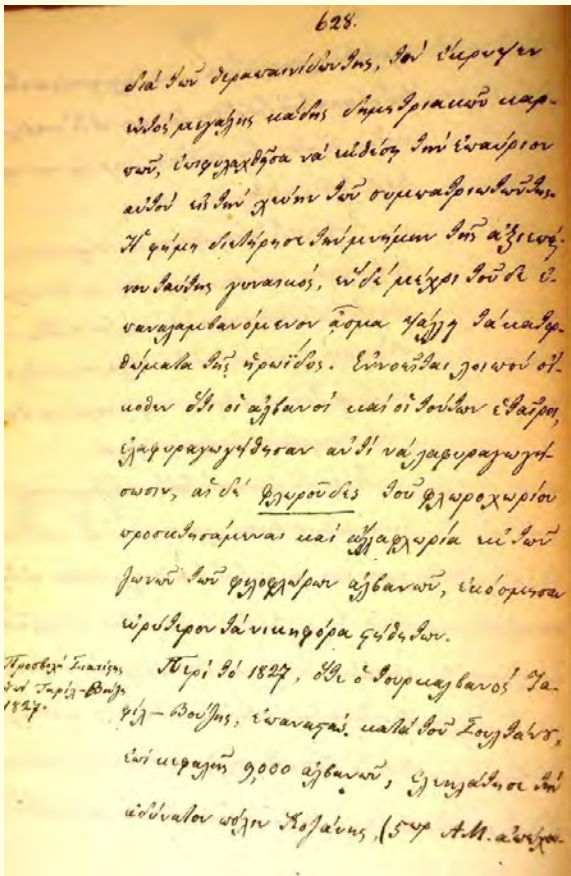
Η Σιάτιστα του 1850

Επιμέλεια Θωμά Β. Ζιώγα

Εισαγωγή επιμελητή

Ένας Έλληνας λοχαγός Μηχανικός, γαλλοσπουδασμένος, ο Βασ. Νικολαΐδης, το 1850 περιηγήθηκε τις τουρκοκρατούμενες ακόμη ελληνικές βόρειες περιοχές (Μακεδονία, Θεσσαλία, Ήπειρο, κ.λπ.), εκτελώντας αποστολή του ελληνικού Υπουργείου Στρατιωτικών υπό τον στρατηγό Σπύρο Μήλιο (1800-1890). Οι χειρόγραφες σημειώσεις που παρέδωσε εκδόθηκαν με λινοτυπία από τον στρατηγό σε ελάχιστο αριθμό αντιτύπων το 1851. Σήμερα είναι δυσεύρετες και συλλεκτικές. Έχουν τον τίτλο “*Στρατιωτική γεωγραφία της ευρωπαϊκής Τουρκίας, και ιδίως των ομόρων της Ελλάδος επαρχιών, ήτοι Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ηπείρου και Αλβανίας*”, εν Αθήναις 1851, και περιέχουν πλήθος πληροφοριών χρήσιμων στους τότε στρατιωτικούς και άκρως ενδιαφέρουσες στους τωρινούς ιστορικούς. Μεταξύ των άλλων επισκέφτηκε και περιγράφει τη **Σιάτιστα**¹ του **1850** και δίδει πολλά ιστορικά στοιχεία γι’ αυτήν.

.....

δια των θεραπεινίδων της, τον έκρυψεν εντός μεγάλης κάδης δημητριακών καρπών, επιφυλαχθείσα να εκθέση την επαύριον αυτόν εις την χλεύην των συμπατριωτών της. Η φήμη διετήρησε την μνήμην της αξιεπαίνου ταύτης γυναικός, εν δε μέχρι τούδε επαναλαμβανόμενον άσμα ψάλλει τα κατορθώματα της ηρωίδος. Εννοείται λοιπόν οίκοθεν ότι οι Αλβανοί και οι τούτων εταίροι, ελαφυραγωγήθησαν αντί να λαφυραγωγήσωσιν, αι δε **Φλωρούδες** του Φλωροχωρίου προσκτησάμεναι και άλλα φλωρία εκ των ζωνών των φιλοφλώρων Αλβανών, εκόσμησαν ευρύτερον τα νικηφόρα στήθη των.

[**Προσβολή Σιατίστης υπό Ταφίλ-Βούζη 1827**]. Περί το 1827, ότε ο τουρκαλβανός Ταφίλ-Βούζης, επαναστάς κατά του Σουλτάνου, επί κεφαλής 9.000 Αλβανών, ελεηλάτησε την αδύνατον πόλιν **Κοζάνης**, (5 ώρ. ΑΜ απέχου

Σημειώσεις

1. Το οικωνύμιο «**Σιατίστα**», λόγω της σλάβικης κατάληξης -išta/-ista > Αλβ. -ishta, δείχνει να έχει σλάβικη αρχή, όπως και άλλα παρόμοια στο χώρο της Δυτ. Μακεδονίας. Ερμηνεύεται από το παλ. Σλ. šatati (= υπερηφανεύομαι, φρυάττομαι, επαίρομαι, γαυριώ) > παλ. Σλ. šatavj (= θαρραλέος, τολμηρός, γενναίος) και šatanije (= έπαρση, υπερηφάνεια – τόλμη, θάρρος). Εκ του θέματος šat- και τη σλάβικη **περιεκτική** κατάληξη -išta/-ista γεννάται η λέξη Шатишта > Šat-išta > **Σιατίστα** (= έχουσα πολλούς γενναίους | γεμάτη με τολμηρούς | που έχει πολλά παλληκάρια), εννοείται κώμη, εξήγηση που συνάδει με τη φήμη και την ιστορία της πόλης ως οχυρής και ανυπότακτης, όπως αυτή αποκαλύπτεται και από το δημοσιευόμενο εδώ απόσπασμα του Β. Νικολαΐδη. Σημειώνω ότι η παλ. Σλ. λέξη šatavj δεν πέρασε στις νεότερες νοτιοσλάβικες γλώσσες (Σέρβικα, Βουλγάρικα, Κροατικά, Σλοβένικα), γεγονός που αποδεικνύει την αρχαιότητα του οικισμού.

Η παραπάνω ερμηνεία από την **παλαιοσλαβονική** (palaeoslovenska), στην οποία γράφτηκαν και τα πρώτα εκκλησιαστικά βιβλία των Σλάβων, κοινή γλώσσα αυτών πριν τον 10^ο με 11^ο μ.Χ. αιώνα, όταν άρχισαν να διαμορφώνονται οι επί μέρους εθνικές τους γλώσσες (Σέρβικα, Βουλγάρικα, κ.λπ.), άγει στο πόρισμα ότι κάποια αμάρτυρη κώμη, το πρότερο ελληνικό όνομα της οποίας δεν διέσωσε η ιστορία, με υπερήφανους και θαρραλέους κατοίκους, θα υπήρχε έκτοτε στην οχυρή θέση της σημερινής Σιάτιστας. Οι επήλυδες Σλάβοι των μεσαιωνικών χρόνων την ονόμασαν έτσι στη γλώσσα τους, για το αγέρωχο και εύτολμο των οικιστών της, τα οποία θα διαπίστωσαν και οι ίδιοι όταν προσπάθησαν να τους υποτάξουν.

Χωλαίνουν τα μάλα τόσο η μη τεκμηριωμένη άποψη ότι η ίδρυση του πρώτου οικισμού ανάγεται στα χρόνια της τουρκοκρατίας, όσο και διάφορες ετυμολογίες από τα βλάχικα, λατινικά, τούρκικα, γερμανικά, κ.λπ. που είδαν μέχρι τώρα το φως της δημοσιότητας.

Αθήνα, 25-03-2015

Θωμάς Β. Ζιώγας

Συντ. Πολιτικός Μηχανικός

Email: thovaziogas@gmail.com

τηλ. 6979181818